

MMETUTA NZURUÜWA NWERE N' USORO NDÌ NKUZI JI AKUZI OMENAALA IGBO N'ULQAKWÜKWÖ SINIQ SEKÖNDİRİ

Charity Ijeoma Ogbu & Gloria Ngozi Ugbor

Department of Arts Education/Centre for Igbo Studies,
University of Nigeria, Nsukka

Umiedeme

Nchöcha a lebara anya ma chöputa mmetüta nzuruüwa nwere n'usoro ndì nkuzi ji akuzi omenaala Igbo n'ulqakwükwo siniq sekondırı na mpaghara Ndida Owüwa Anyanwu Naijiria. Otu ajuju nchöcha na otu umeokwu nchöcha ka e ji wee mee nchöcha a. Ndì nchöcha gbasoro usoro sovee nkowa wee mee nchöcha ya. Ndì e jiri mee nchöcha bu ndì nkuzi asus Igbo dì nari abuo iri anq na istii (246), bu nke a gbasoro usoro nhor igwe wee hoputa. Ngwa e jiri mee nchöcha bu njumaza. Ngwa nchöcha a bu nke ndì okachamara lebara anya na ya. Ndì nchöcha nwälere ntükwasio bi ngwa nchöcha site n 'iji usoro ntucha data a na-akpo Cronbach 's Alpha na Bekee, ma e nwetara akara 0.86. E jiri ntucha miin na ndipu n'izugbe wee nweta osisa ajuju nchöcha ma were nnwale t (t-test) nweta osisa umeokwu nchöcha e hibere n'akara ntu 0.05. Ihe a chöputara na nchöcha a gosiri na nzuruüwa nwere mmetüta n'usoro e ji akuzi umeakwükwo omenaala Igbo tumadị usoro nkuzi nkanüzü. Ihe ozø bu na e nweghi ndimiche na mmetüta nzuruüwa nwere n' usoro nkuzi e ji akuzi omenaala Igbo n'ulqakwükwo na mmata nkeoma umeakwükwo n'ule omenaala Igbo n' siniq sekondırı. Site n'ihe a chöputara n'elu, onye nchöcha turu alo mkpa o dì ihaziri ndì nkuzi wokshop ikowara ha maka usoro nkuzi nkanüzü a turu anya n'aka ha maka ime ka nkuzi na omum omenaala dì ire n'ulqakwükwo siniq sekondırı.

Okpürükpü okwu: Nzuruüwa, nkanüzü, usoro nkuzi, Omennaala, Omennaala Igbo.

Mkpólite

Nzuruüwa bu nke nkowa ya gbasara agbasa ma nwe mgborogwu n' otutu alaka, ma nke a gbadoro ükwu etu onye si huta nsiribido ya. N'ihi nke a, e nwere nruritauka n'udị oge o na-arutu aka/ mgbe o ji bido, n'ebé nkowa ya dì, ndinihu ya, udị mmetüta o na-enwe n'udị ebimndu mmadu, tinyere onye, ndì maqbü obodo o ka akwalite. Adesina (2016) kowara na n'ihi na mkipurukwu a bu nzuruüwa nwere mmetüta na ngalaba ihe omum dì iche iche, ngalaba nke obula na-akowa ya n'uzo dì iche bu nke gbadoro ükwu n'etu ha si hụ maqbü ghøta ya. N'iga n'ihu, ndì ngalaba sayensi kowara nzuruüwa dika oge ngwa nkanüzü juputara ebe niile ma mee ka mmekorita mmadu na ibe ya dì mfe. Ndì na- ahụ maka ıkwa akunuba na-ahuta nzuruüwa ka oge e ji mee mba ụwa niile dika otu ahia, nke mere azumahia ka o dì mfe. Edet (2016) gara n'ihu kowaa nzuruüwa, ka oge nkanüzü dika onyonyo TV, igwe okwu redio, igwe komputa, ekwe ntí, itaneti na ndì ozø mere ka nkuzi na omum dì mfe nye onye obula na-agbanyeghi ebe onye ahụ no. Ndì ngalaba asus hütara nzuruüwa ka ihe malitere site n'oge azumahia, ruo n'oge ochichị mbijara chia wee rukwa n'oge nkanüzü juputara ebe niile. Dika o si gbasata nchöcha a, nzuruüwa bu oge nkanüzü jikotara ụwa niile onu site n'igwe komputa dì iche iche nakwa iswa ikuku díkwazi iche iche dika instagram, u- tubu, wosopu, tinyere ihe omum ikuku ndì ozø (*e-learning, e-book, e library*). Nkowa a na- egosi na nzuruüwa bu oge ngwa nkanüzü mere ka o dirị mmadu mfe ihüta usoro nkuzi dì iche iche mmadu díkwazi iche iche ji eme ka nkuzi na omum dì mfe na mba ụwa. Ka osila dì, onye nchöcha lebara anya imata etu nzuruüwa si emetüta usoro ndì nkuzi ji akuzi omennaala Igbo n'ulqakwükwo.

Omennaala pütara ka ndì si ebi ndu ha (Hook, 2016). Hook gara n'ihu kowaa na omennaala bu mkipokota onu ihe niile gbasara ekpemekpe, agburu mmadu, akara njirimara, asus, egwu, akukọ ifo, mmemme, udị nri, ekike, agumagụ e ji mara obodo nke obula. Guiller (2016) n'echiche nke ya kowara na omennaala gbadoro ükwu n'udị mmekorita obodo ji ezipu onwe ha dika usoro ochichị, nka na ıkwa akunuba ha. Omennaala gunyere ihe niile mmadu na-eme, bükwa nke a na-amụ amụ na na- enyefekwa site n'aka fere aka. Okonkwo (2015) kowara

omenaala dika ḥonatara nke agburu. Ihe nkowa a na-egosi bu na omenaala bu ụzo ebimudu a munnyere mmadu n'ime ya bu nke o nweghi ikitere ijụ maqbụ ikpochapụ. Omenaala bu nke a na-enyefe site n'aka fere aka site na mmekorita mmadu na ibe ya. Inyefe omenaala a bu nke na-agha n'usoro n'usoro, n'ihi na o bughị ihe a na-eme otu mgbe. Nke a mere na inyefe omenaala na-ebido mgbe nwata pere mpe n'ezinaulọ ruo n'ulqakwukwọ. Omenaala a a na-enyefe n'aka ụmuaka na-adị iche iche, n'ihi na o gbadoro ụkwụ n'obodo nke onye si n'ime ya pütä. Nke a bu maka na obodo maqbụ agburu ọbula nwere omenaala nke ha. N'otu aka ahụ, ndị Igbo, dika otu agburu e nwere n'ala Naijiria bu ndị bi na Ndịda Ọwụwa Anyanwu Naijiria na –asụ asusụ Igbo nwekwara omenaala e ji mara ha. Omenaala ndị Igbo gunyere nka, amamiihe, echichi, iwu na nsø, ekike, oru ugbo, nri, usoro ochichị, alümalu, ekpemekpe, amamiihe odjala tinyere asusụ ha (Chike 2016). Chike kowara na ụdi omenaala ndị ọzọ gunyere usoro mmekorita, nkwenye, ewumewu na agumagu. Omenaala Igbo ndị a niile nwere usoro nkuzi kwesiri na onye nkusi ga- agbaso wee kuzie ha ka mmüta wee dì ire. Onye nchocha lebara anya ka nzuruụwa si enwe mmetüta n'usoro nkuzi ndị e ji akuzi omenaala Igbo.

Nkuzi bu mkpuruokwu pütara ihe n'ebi ọbula a na- eme ihe amumamụ. Mkpuruokwu a bu 'nkuzi' bu nke sitere n'okwu ndị Greek a na-akpo 'deikunai' nakwa mkpuruokwu Bekee ochie a na-akpo 'tacan' nke pütara ngosi, irütu aka, izipütä (Peters, 2007). Davison (2017) hütara mkpuruokwu a bu 'nkuzi' ka ihe nwere mputara abụo, bu nke gunyere 'aka oru' na ukwu kenghọta. Dika 'aka oru', Davison hütara nkuzi dì ka ụzo, onye nwere ogugu isi tozuru etozu si ezipütä mbunuche gbasara isioküwu site n'ihazi ya n'usoro, site n'ihe onye a na-akuziri mara rụo na nke o na-amaghị. N'igbakwụnyere nkowa dì n'elu, Davison kowara na nkuzi bu ukwu kenghọta gbasara isioküwu na nhazi nkuzipütä ya. Nke a na- egosi na iji zipütä mbunuche ihe a na- akuzi nke ọma, na onye nkuzi nwere ike ime ihe dì iche iche mgbe o na-akuzi ihe dì ka ideputa ihe, ise ihe, iko akukọ, igba egwu, ime obere ejije, ikwe ukwe, ka mmüta wee dì ire. N' iga n'ihu na nkowa nkuzi, Hill (2017) kowara nkuzi dika ụzo e si ebufe amamiihe, nkwenye, agwa nye onye mmüta ka o nwe ike ịbara onwe ya nakwa ndị oha obodo uru. Ibrahim (2008) kowara nkuzi dì ka ihe dì iche iche mmadu nwere ogugu isi na amamiihe nwere ike ime iji hụ na ụmuakwukwọ mütara ihe ga-abara ha uru n'ụzo ndu ha niile. Nkuzi gunyekwara ịgbaziri, inye ihe agbamume na ịnwale ma e nwetara mbunuche nke ọma (Peters, 2007). Peters gakwara n'ihü kowaa nkuzi dika ụzo e si enyere mmadu aka imüta ihe maqbụ inwe mgbanwe n' agwa, amamiihe, ogugu isi, nka na afọ ojuju. Nkuzi dika o si gbasata ụlqakwukwọ ka Adesina (2008) kowara dika mwepütä mbunuche, nhọro na nhazi ihe ọmumụ, mgbazi na inye ihe mgbamume nakwa ịnwale ihe a kuziri iji mata ma mmüta adị ire. Site na nkowa ndị a dì n'elu, nkuzi bu ihe dì iche iche onye nhazi/ndu nwere ike ime bu nke gbadoro ụkwụ n'usoro ihe ọmumụ, iji hụ na ndị a na-agbazariri nwetara ezi nka, amamiihe, ogugu isi na nghọta maka igbo mkpa ha/ ịbara onwe ha nakwa oha obodo niile uru. Nke a na- egosi na ime ka nkuzi dì ezi ire, na onye nkuzi kwesiri inwe ezi ogugu isi gbasara isioküwu o na -akuzi, tinyere ịgbaso ezigbo usoro wee kuzie ihe, inwe nka nkuzi na imà ngwa nkuzi kwesiri iji kuzie ihe. Usoro nkuzi pütara ụzo onye nkuzi si enyefe isioküwu nkuzi ya n'aka ụmuakwukwọ. Usoro nkuzi ọbula onye nkuzi gbasoro n'ikuzi ihe na klasi nwere ihe mmetüta n'isioküwu o na-akuzi dì ka o si gbasata inwe mmasi, nkwudosike tinyere mmetankeoma ụmuakwukwọ n'ule. Davison (2016) kowara na onye nkuzi bu opuru ihe bu onye nkuzi nwere ezigbo amamiihe gbasara isioküwu ma marakwa ezigbo usoro o ga ejị wee zipütä ya. Peterson (2017) kwadoro okwu a site n'ikowa na usoro onye nkuzi na-agbaso n'ikuzi ihe bu ihe na-eweta ma mbunuche ya o ga-amitä ezi mkpuru maqbụ na o gaghi amitä ezi mkpuru. Peterson gara n'ihu kowaa na usoro nkuzi na-enwe mgbanwe ma mgbanwe a na-agbado ụkwụ n'ụdi isioküwu e ji ya akuzi. Ihe dì mkpa imata bu na usoro onye nkuzi gbasoro n'ikuzi ihe nwere ike ime ka ụmuakwukwọ nwe mmasi n'isioküwu maqbụ ghara inwe mmasi n'isioküwu ahụ. Usoro nkuzi dì iche iche gunyere usoro nkowa, usoro mmekorita, usoro lekcho, usoro mwepütä, usoro nchopütä, usoro akukọ, usoro egwuregwu na usoro ọmumụ nke nkanụzụ bu usoro ọgbara ọhụrụ. Eric (2017) kowara na usoro nkuzi ndị a niile bara nnukwu uru mana e nwere usoro ka eme ka ụmuakwukwọ nwee nghọta na ncheta ga-adigide

dika usoro nlereanya na usoro nchoputa. Usoro ọmụmụ nke nkanụzụ ka Eric rütürü aka na ọ bụ usoro ogbara ọhụrụ e guzobere iji igwe komputa na ọwa ikuku dì iche wee kuzie ihe bụ nke sitere na nguzobe nzuruụwa, ma usoro a bụ ebe nchöcha a gbadoro uko.

N'iga n'ihu na nkowa usoro nkuzi nkanụzụ sitere na nzuruụwa ka Ofodile (2017) ji kwenye na nzuruụwa mere ka nkuzi na ọmụmụ rute onye ọbụla aka, na-agbanyeghi ma i no ebe mepere emepe maqbụ n'ime obodo. Johnson (2020) kowara na nkuzi a bụ ihe na-adị mfe site n' iji igwe komputa, onyonyo, igwe radio, ekwe ntí, igwe projekto, igwe nseta mba ụwa(sataliti) nakwa ọwa ikuku dì iche iche (Instagram, u-tubu, wosopụ, facibuku). Ka osila dì, Johnson (2020) rütürü aka, na e nwere ọtụtụ mgbanwe dì iche iche usoro nkuzi nzuruụwa a webatara n'ihe ọmụmụ dì iche iche. Iji mee ka echiche a doo anya, ka Johnson (2020) ji kowaa na ọ bürüla ihe doro anya na nzuruụwa nwere mmetüta n'uzo ebimndu mmaadu, t̄umadi ka o si gbasata ọnodụ agumakwukwo, kama na o weghị anya mmetüta dì mma na nke dì njo, nke kachasi wee p̄ta ihe. Okeke (2020) kowara na nhuta nke ya, na nzuruụwa na-emetüta nkuzi omenaala Igbo n'uloakwukwo. Dika o si gbasata nkuzi omenaala, Okoro (2017) kowara na nkuzi omenaala bụ ihe e kwesiri ighbaso usoro nkuzi dì ezi ire maka nchekwaba amamihe ọkpụ na nt̄oala nna nna anyị ha. Okoro kowara na ighbaso usoro nkanụzụ, wee kuzie omenaala Igbo ga-enye aka n'ikwalite, igbochi, ichekwaba ma ihazie omenaala Igbo, iji dì n̄ikere i chere aka mgba ọbụla na-esite na mmekorita maqbụ njekorita mba ụwa maqbukwanụ mgbanwe na-apụta n' ụwa kwa mgbe. Ka osila dì, usoro nkuzi ọbụla bara uru n'ikuzi ihe ọmụmụ kama na Udoye (2017) h̄utara na usoro e ji akuzi ihe ọmụmụ ọbụla gbadoro uko n'udị ihe ọmụmụ ahụ. Udoye kowara na iji sonye na ndị nkuzi mara ihe ha na-eme, mere na onye nkuzi ọbụla na-agba mbọ ihu na o ji igwe komputa maqbụ ngwa nkanụzụ kuzie ihe. Okeke (2020) gara n'ihu kowaa na nkuzi na ọmụmụ na-adị ezi ire mgbe ndị ọmụmụ na-anụ ma na ahụkwa ihe a na-ekwu maka ya. Ngwa nkanụzụ dì iche iche na-eme ka nkuzi dì ire. O gara n'ihu, kowaa na ọmụmụ na-agukwa agụ mgbe mpaghara onye nō na-abughị ihe ogbatauhie nye onye ahụ. O dì mkpa imata na ọ bụ naanị mgbe onye nkuzi gbasoro usoro nkuzi kwesiri wee kuzie ihe, ka mm̄ta ji adị ire. Ka osila dì, onye nchöcha ubgu a, lebara anya na mmetüta nzuruụwa nwere n'ebi usoro nkuzi e ji akuzi omenaala Igbo dì.

Nsogbu Nchöcha

Nzuruụwa bụ usoro e guzobere nwegoro ọnodụ n'ebi ụzo ebimndu mmaadu dì iche iche dì, t̄umadi ka o si gbasata ọnodụ agumakwukwo na omenaala. N'ihu nke a, a h̄utara nzuruụwa ka ụzo dì mfe e si emekorita ma na-egosi ihe onye, otu maqbụ obodo ji kwuru t̄umadi ka o si gbasata omenaala maka ndị oz̄o isite na ya wee hazie ebe ha riri mperi, ma kwudosike na ya maka nchekwaba omenaala. O bụ ihe dì mkpa imata na ọ bụ ngwa nkanụzụ mere ka nzuruụwa dì ire. Nke a mere na a t̄uru anya na ndị Igbo ga-esite na ya wee kwalite amamihe, nka na omenaala ha niile t̄umadi ebe a na-eme nkuzi na ọmụmụ omenaala n'uloakwukwo, maka inweta ezi nt̄oala ndị Igbo kwesiri, ichekwaba omenaala Igbo nakwa imeta nkeoma n'ule omenaala n'uloakwukwo sinịo sekondiri.

Ka osila dì, nkuzi na ọmụmụ omenaala Igbo bụ ihe na-edoghị anya ma ọ dì ire, n'ihu na ihe a na-ahụ n'ala Igbo ubgu a agbadoghị uko n'omenaala Igbo e guzobere n'oge gboo. Nke a p̄tara ihe n'emetaghị nke ọma ụmụakwukwo n'ule omenaala Igbo. Ndị ụlọqụ WAEC (2021 – 2023) kowara na ihe e ji guzobe nkuzi omenaala Igbo bụ ihu na ụmụakwukwo nwetara ezi nt̄oala na ya ma ihe a na-ahụta bụ ihe joro njo. Onye isi WAEC kowara na ọsisa ụmụakwukwo na-enye n'ule omenaala Igbo edoghị anya ma omenaala Igbo ano n' ọnodụ nchekwaba, ka ọ bụ mkpochapu.

N'oge nzuruụwa a, ngwa nkanụzụ juru ebe niile, a t̄uru anya na ndị nkuzi ga-agbaso usoro nkuzi ọhụrụ bụ nke nkanụzụ wee kuzie ihe karịa naanị iji usoro nkuzi ochie dika usoro nkowa, nchoputa na ndị ọz̄o. Nke a bụ maka na usoro nkuzi nkanụzụ abughị naanị na ọ na-enyere ụmụakwukwo aka igere ma h̄uta ihe a na-akuzi, kama na ọ na-eme ka nkuzi dì mfe na nghoṭa ma bükware ihe e chekwabara maka ọ dì n'ihu. Ma ebe ọ bụ na ọnodụ emetaghị nke ọma a ka na-agà n'ihu, oweğị anya ma ọ bụ ndị nkuzi asusụ Igbo anaghị agbaso usoro nkuzi

nkanunuzu akuziomenaala Igbo, Si. N'ihi nke a, ka onye nchocha ji lebaaanya na mmetuta nzuruwa n'usoro ndi nkuzi ji akuziomenaala Igbo n'ulqakwukwo sinio sekondiri na Ndida Owuwa Anyanwu Naijiria.

Mbunuche Nchocha

Mbunuche izugbe nchocha a bu ichoputa mmetuta nzuruwa n'eben'usoro nkuziomenaala Igbo di n'ulqakwukwo sinio sekondiri di na Ndida Owuwa Anyanwu Naijiria. Nchocha a lebaziri anya n'ihe a:

1. Ichoputa mmetuta nzuruwa nwere n'usoro ndi nkuzi ji akuziomenaala Igbo n'ulqakwukwo sinio sekondiri.

Ajuju Nchocha

Ajuju nchocha a duziri nchocha a:

1. Kedu mmetuta nzuruwa nwere n'usoro ndi nkuzi ji akuziomenaala Igbo n'ulqakwukwo sinio sekondiri?

Umaokwu Nchocha

Umaokwu nchocha a ka onye nchocha hibere maka nchocha a bu nke a nwale re n'akara ntu 0.05.

Ho1. Enweghi ndimiche pütara ihe n'akara min echiche ndi nkuzi nwoke na ndi nwaanyi n'usoro ndi nkuzi ji akuziomenaala Igbo n'ulqakwukwo sinio sekondiri.

Usoro

Udi nchocha omum a bu usoro sovee nkowa. Usoro sovee nkowa dika Nworgu (2016) si kowaa bu usoro e guzobere maka nnweta ihe nchocha site n'inwe ezi nnyocha, nkowa na mkpebi gbasara ihe omume maobu etu ihe di, mgbe a na-eme ya bu nchocha. Ndji nchocha nomiri udi nchocha a ebe o bu na nchocha a nwere mmasi n'inwe ezi nnyocha na mkpebi gbasara mmetuta nzuruwa nwere n'usoro ndi nkuzi ji akuziomenaala Igbo n'ulqakwukwo sinio sekondiri dika ihe agbamone we di mkpa na nchocha a. Ndji e ji mee nchocha kpomkwem bu ndi nkuzi asus Igbo di nar abuo, iri anoyi na isii bu ndi a gbasoro usoro nhoro nha na usoro nhoro ebumnobi wee hoputa. Ngwa e ji mee nchocha bu njumaza, nke ihe e deputara na ya di iri. Onye nchocha nwale re ntukwasobi ngwa nchocha site n'iji usoro ntucha data a na-akpo Cronbach Alpha na Bekee, ma e nwetara akara 0.86. E jiri usoro ntucha miin na ndipu n'izugbe wee mee nchocha a. Ihe e guzobere maka inweta ihe nchocha bu nke gbadoro ukwu n'usoro liketi ma ihe mpütara ya bu nke a KKI - kwere kwasie ike, KE - kwere ekwe, JA - jürü aju, JKK - jürü kpam kpam bu nke e nyere akara 4,3,2,1. Osisa obula e nwetara akara pekariri 2.50 gosiri ekwefi ekwe, ebe osisa nke ruru akara 2.50 maobu karja gosiri iguzosi ike kwem maobu kwere ekwe bu nke gbadoro ukwu otu e si wee hazie ajuju nke obula.

Nchoputa

Ajuju Nchocha 1

Kedu mmetuta nzuruwa nwere n'usoro ndi nkuzi ji akuziomenaala Igbo n'ulqakwukwo sinio sekondiri?

Tebul 1: Miin echiche ndi nkuzi na mmetuta nzuruwa nwere n'usoro ndi nkuzi ji akuziomenaala Igbo n'ulqakwukwo sinio sekondiri.

Onuogu	Ihe e deputara maka nchocha	Ndi Nkuzi	Onuogu	Miin	Ndipu n'Izugbe	Mkpebi
1	Mmetuta nzuruwa nwere n'usoro ndi nkuzi ji akuziomenaala Igbo Nzuruwa mere ka ndi nkuzi huta usoro nkuzi komputa/nkanuuzu ka usoro kachasi mkpa n'ikuziomenaala Igbo.	246	1.31	.56	JA	
2	Nzuruwa na-eme ka ndi nkuzi site n'owa ikuku akuziomenaala Igbo.	246	1.86	1.02		JA

3	Nzuruṇwa na-eme ka ndị nkuzi mmepe wosopụ ebe ha na ụmụakwukwọ si akpakorita ihe gbasara omenala Igbo.	246	1.75	.93	JA
4	Nzuruṇwa mere na ndị nkuzi anaghị aruturu ụmụakwukwọ aka n'akwukwọ ogugụ omenala ha ga-agụ n'owà ikuku (e-book).	246	2.67	.85	KE
5	Nzuruṇwa mere ka ndị nkuzi gbado anya n'isite n'ulo nchekwa ihe omenala di n'ikuku akuzi ihe.	246	1.96	1.13	JA
6	Nzuruṇwa na-eme ka ndị nkuzi na-eji usoro mmeputa akuzi omenala Igbo.	246	1.90	.83	JA
7	Ndị nkuzi ji usoro nchoputa akuzi omenala Igbo n'ihi nzuruṇwa.	246	1.47	.62	JA
8	Usoro nkuzi ndịna ndị nkuzi ji akuzi omenala Igbo bụ maka nzuruṇwa.	246	1.32	.57	JA
9	Nzuruṇwa mere na ndị nkuzi anaghị ejị usoro njem nlere anya akuzi omenala Igbo.	246	2.80	.75	KE
10	Nzuruṇwa na-enye nkwoado ijị usoro egwuregwu kuzie omenala Igbo.	246	1.89	.72	JA

Ndịkọ Miin: 1.77

Tebul a gosipütara echiche ndị nkuzi gbasara mmetüta nzuruṇwa nwere n'usoro ndị nkuzi ji akuzi omenala Igbo n'uloakwukwọ sinio sekondiri. Ihe e depütara maka ajụjụ nchöcha nke a dị iri bụ nke bidoro na 1-10. Akara miin e nwetara na ya gunyere 1.31, 1.86, 1.75, 1.96, 1.90, 1.47, 1.32, na 1.89 na ndịpụ n'izugbe gunyere .56, 1.02, .93, 1.13, .83, .62, .57, .75 na .72. N'aka nke ọzo, ihe e depütara maka nchöcha 24 na 29 nwere miin gunyere 2.67, 2.80 ya na ndịpụ n'izugbe gunyere .85 na .75 bụ nke karirị kraiterion miin 2.50 n'udị n'ihe ndị ahụ na-ezipütakwa na nzuruṇwa nwere mmetüta n'usoro ndị nkuzi ji akuzi omenala Igbo n'uloakwukwọ sinio sekondiri. Ndịkọ miin e nwetara bụ 1.7, ma nke a pekariri kraiterion miin bụ 2.50. Ihe e nwetara n'ebe a gosiri na nzuruṇwa mere na ndị nkuzi anaghị ejị usoro nkuzi kwesiri akuzi omenala Igbo. Ọsişa e nwetara gosiri na nzuruṇwa nwere mmetüta n'usoro nkuzi ndịna, usoro egwuregwu, usoro mmekorita, usoro nkuzinwo, usoro akukọ, usoro nkowa, usoro mmeputa na usoro nchoputa, nke na ndị nkuzi anaghị ejị ha akuzizi omenala Igbo.

Umakwu Nchöcha 1

E nweghi ndịmiche n' akara miin echiche ndị nkuzi nwoke na ndị nwaanyị na mmetüta nzuruṇwa nwere n'usoro ndị nkuzi ji akuzi omenala Igbo n'uloakwukwọ sinio sekondiri.

Tebul 2: Mkpoko nnwale-t e nwetara n'echiche ndị nkuzi nwoke na ndị nwaanyị na mmetüta nzuruṇwa nwere n'usoro ndị nkuzi ji akuzi omenala Igbo n'uloakwukwọ sinio sekondiri.

Ndị zara njumaza	N	U	Std.D	t-kal	Df	t-kri	Mkpebi
Ndị nkuzi nwoke	84	2.44	.76	-.053	357	.958	Ajukwana (do not reject)
Ndị nkuzi nwaanyị	162	2.45	.57				

Ihe e nwetara site na tebul gosiri na miin ndị nkuzi nwoke na nwaanyị bụ 2.44 na 2.45 tinyere ndịpụ n'izigbe bụ .76 na .57 na akara ogo nnwere onwe bụ 357. Na nnwale n' oge nnwere onwe 357 e nwetara t-kakuletedi bụ -.053 ebe t-kritikal bụ .958. Umakwu nchöcha bụ nke a na-ajughị (do not reject) ebe o bụ na t-kakuletedi pekariri t-kritikal -.053 P<0.005. Ihe nke a pütara bụ na enweghi ndịmiche n'echiche ndị nkuzi nwoke na nwaanyị na mmetüta nzuruṇwa nwere n'usoro ndị nkuzi ji akuzi omenala Igbo n'uloakwukwọ sinio sekondiri. E nwere ike inwe mkpebi na ndị nkuzi nwoke ma ndị nkuzi nwaanyị kwenyere na ọ bụ nzuruṇwa mere ka usoro nkuzi nkanuzu dị ire karịa usoro lekchọ, usoro nkowa na nkuzi na ọmụmụ omenala Igbo n'uloakwukwọ sinio sekondiri.

Mkparịtauka

Ihe e nwetara site na nchöcha e mere gosiri na nzuruụwa nwere mmetüta n'usoro ndị nkuzi ji akụzi omenaala Igbo tümadi usoro nkanụzụ. Ihe e nwetara site n'osisa ndị zara njumaza gosiri na- agbanyeghi nzuruụwa na ọtụtụ ndị nkuzi ka na- agbaso usoro nkuzi ndịna, usoro egwuregwu, usoro mmekorita, usoro akukọ, usoro mmeputa na usoro nchoputa akụzi omenaala Igbo, ebe ha na- amaghị ihe gbasara usoro nkuzi nkanụzụ. N'ihi agbasoghi usoro nkuzi nkanụzụ n'oge nzuruụwa a mere na ọ naghị enye ụmụakwukwọ ohere isonye n'ihe a na-eme nke oma. Ihe nke a pütara bụ na nzuruụwa mere ka e nye nkwoado n'usoro nkuzi nkannụzụ, kama na ndị nkuzi enweghi mgbarogwu na nke a. Nchoputa e nwetara dabara na nchoputa nke Ola (2021) bụ nke ọ choputara na nzuruụwa mere na ụmụakwukwọ anaghị eme nke oma n'ule ụtoasusu Igbo n'ihi na ndị nkuzi anaghị agbaso ezigbo usoro n'ikuzi ya. Nke a n'echiche nke onye nchöcha ga-enye aka ime ka ụmụakwukwọ ghota ntọala ihe niile kwesiri na ha ga-amata gbasara omenaala Igbo bụ nke ga-enyere ha aka n'obibi ndụ ha. Nchöcha a yitere nchöcha Udeme (2021) bụ onye kwenyere na nkwoadosike onye nkuzi n'ebi mmetüta nzuruụwa dì na-egosi na ọ ga- aga amata ebe o nwere mmetüta dì mma maobụ nke dì njo, nke na ọ ga- ama usoro nkuzi kwesiri isiokwu ọmụmụ ọbula maka mmetankeoma n'ule. Nke a mere o ji dì mkpa na onye nkuzi ga-agbaso usoro nkuzi na – enye ụmụakwukwọ ohere inwe mmekorita n'ikuzi ihe n'ulọakwukwọ.

Site n'ihe a choputara, o were anya na ihe mere na ụmụakwukwọ anaghị aghọta ihe a na- akụzi n'omenaala Igbo, bụ maka na usoro ndị nkuzi ji akụzi ya bụ naanị usoro nkowa karịa iji usoro nkuzi nkanụzụ bụ nke ga- enye ụmụakwukwọ ohere ige, iħu tinyere isonye n'ihe a na- eme nke oma.

Mmechi

Ka ụwa na- enwe mgbanwe n'uzo ebimndu, ka a na- enwekwa mgbanwe n'ihe gbasara agumakwukwọ. N'oge nzuruụwa a, nkuzi na ọmụmụ na- agbadokari ulkwụ n'iji ngwa nkanụzụ. Nkuzi na ọmụmụ idị ire gbadoro ulkwụ n'usoro onye nkuzi ji eziputa isiokwu ọ na-akụzi. Ọ bụ ihe dì mkpa ịmata na oge nzuruụwa a, na nkuzi na ọmụmụ ihe gbasara omenaala ga- aka dì ire ma a gbasoro usoro nkanụzụ karịa usoro nkuzi ndị ozo, n'ihi na ọ ga- eme ka nkuzi na ọmụmụ dì mfe. Ihe a na- arụtu aka bụ na nzuruụwa ka akwado usoro nkuzi nkanụzụ tümadi n'ikuzi omenaala Igbo karịa usoro nkuzi ndị ozo.

Itụ alo

N'ihi ihe ndị a choputara n'elu, ndị nchöcha tutara alo ndị a:

1. Ndị govementi ga- agba mbọ iħaziri ndị nkuzi ọgbakọ ọmụmụ wokshopu na semina iji mee ka ha mara mkpa ọ dì igbaso usoro nkuzi nkanụzụ n'ikxzi omenaala Igbo n'ulọakwukwọ n'oge nzuruụwa a.
2. Ndị govementi ga-agba mbọ inye nkuzi na ọmụmụ omenaala Igbo nkwoado site n'izuta ngwa nkanụzụ dì iche iche dika komputa, projekto, tinyere inweta ọba akwukwọ ikuku, ulọ nchekwa ihe ọkpụ ikuku, akwukwọ ọgugụ ikuku na ndị ozo.
3. Ndị nkuzi ga- agba mbọ ikeputa ọwa ikuku dì iche iche dika instagramu, wosopu, utubu, facibuku maka iga basa nkuzi na ọmụmụ omenaala Igbo.
4. Ndị nne na nna ga na- akpokwa ụmụaka ha aga mmemme omenaala n'obodo dika ebe a na- alu nwaanyị, echị echichi na ndị ozo.
5. Ndị isi ulọakwukwọ ga- achikoba ọgbakọ, ebe a ga- anọ wee na- akowara ụmụakwukwọ ihe gbasara omenaala ha maka inyefe na nchekwaba omenaala ndị ahụ.
6. Ndị nne na nna ga na- ebindu na- eziputa nkwenye na omenaala Igbo.
7. Ndị obodo ga- amalite ihe gbasara egwu ọnwa iji kpólite agumagu ọdịnaala ozo.

Nrụaka

- Adesina, C. C. (2008). *Races of globalization and development*. Lagos: Yaro press.
Chike, W. (2016). Reflective practice in the civil society: The contribution of critically systemic thinking. *Reflective Practice*, 1(2), 247–268.

- Davison, C. (2017). Learning and teaching: A theory of action perspective. *Journal of Management Education*, 21(1), 9–27.
- Davison, S. (2016). Geostrategies for minority languages. In J. Maurais & M. A. Morris (Eds.), *Languages in a globalising world*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Edet, V. C. (2016). *Drawback of cultural globalization*. Retrieved June 8, 2017 from <http://www.org/globali>.
- Eric, C. N. (2017). *Ethnicity and globalization*. Oxford: Universitiy Press.
- Guiller, L. C. (2016). *Culture and development*. New York: Prenctive Hill press.
- Hill, R. (2017). The roots of reductionism: A counter ontoepistemology for a systems approach. *Systems Practice*, 4(5), 419-48.
- Hook, A. N. (2016). When languages collide: *Perspectives on language Conflict, Language Competition, and Language Coexistence*. Retrieved April 11, 2018, from <http://ijep.icpres.org http://ojs.ijep>.
- Johnson, B. D. (2020). *Teacher and teaching*. New York: Macmillan. London: Macmillan Press.
- Nworgu, B. G. (2006). *Educational research basic issues and methodology*. Enugu: University Trust Publishers.
- Ofodile, I. (2017). *Understanding globalization*. London: Sage Publications.
- Okeke P. T. (2020). *Culture in contemporary Afrika*. Oxford: Oxford University press.
- Okeke, J. (2017). Reflections on teacher education in Nigeria. *Nigeria Journal of Teacher Education*, 26(2), 253–264.
- Okonkwo, C.C (2015). The identity approach to humanity. A *Nigerian perspective*. Oka: Mekslink Education Book Series.
- Okoro, H. (2017). Fostering reflective practice: *Taking a Look at Context*. London: Macmillan Press.
- Ola, T. (2021). Afrikan cultural activities in diaspora. *Its impact in preserving culture*. Retrieved May 8, 2021 from <http://www.vnexpress.net/NG-BG1625>.
- Peters, J.A. (2017) “what is globalization? *The Definitional issue-again*. London: Macmillan Press.
- Peters, W. W. (2007). Preparing and developing technology-proficient L2 teachers. (*CALICO Monograph Series* 6, 295–320).
- Peterson, M.O. (2017). *The Role of critical pedagogy in the globalization Era and the Aftermath*. Retrieved June 7, 2018 from <http://redie.ens.uabc.mx/vol3no2/contenido-coral.html> Mohanty.
- Udeme, P. L. (2021). Afrikan cultures today. Retrieved May 8, 2021 from <http://www.vnexpress.net/NG-BG1625>.
- Udoye, C. O. (2017) Competency based teacher education in music cultural and creative arts; a suggested approach for the universal basic education ube programme. In interlink; *a Journal of Research in Music* 4, 11-19.